СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВЕ СТАНОВИЩЕ ЖІНКИ В ЕПОХУ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ: ІСТОРІОГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ ДЖЕРЕЛЬНОЇ БАЗИ

ЖИДОВЦЕВА Олена Сергіївна - Державний податковий університет, аспірантка кафедри теоретико-правових дисциплін, м. Ірпінь, Україна,
ORCID : https://orcid.org/0000-0002-7547-5823
DOI 10.32782/NP.2022.1.5

В статье приводятся текущие итоги полученных результатов теоретико-правового анализа историко-правовых и философских источников разных периодов, раскрывающих социально-правовое положение женщины в эпоху Средневековья. С позиций авторства в новом осмысленном восприятии показана надлежаще упорядоченная система структурных элементов исследуемого явления, которым является социально-правовой статус женщины в эпоху Средневековья. Осуществлено качественное и глубинное научное исследование, оригинальная интерпретация обнародованных научных подходов, их расширение и обогащение способствовали выделению необходимого объема профессионального научного наследия, на основе которого выведено новое видение элементного состава социального и правового положения женщины в исследуемый период.

Благодаря аксиологическим подходам к изучению особенностей социально-правового статуса женщины в средние века обосновано теоретическое и практическое значение научного анализа историографии в юриспруденции, в том числе формирование мировоззренческой основы научной разработки социального и правового статуса женщины в эпоху Средневековья. Доказано, что этот процесс позволяет исследовать предпосылки, содержание и особенности возникновения и видоизменения историко-правового поля, в котором происходило зарождение тех общественных правоотношений, которые мы понимаем сегодня как гендерные.

Осуществленный нами анализ исторического, философского и юридического наследия позволил охарактеризовать закономерности развития историко-правовой среды, связанной с нормативным регулированием социального и правового статуса женщины в эпоху Средневековья, и, как следствие, обосновать уровень современной научной разработки предмета научной разведки, а также очертить те тенденции и потребности научного познания, которые обеспечивают и обосновывают перспективы дальнейшего изучения соответствующего явления в целом или отдельных составляющих целостного процесса формирования социального статуса человека как инструмента выражения конкретного индивида.

Изучение историографии предмета исследования позволило сосредоточить внимание на ключевых направлениях научного познания, что обусловлено задачами этого научного наследия в контексте всеобщей разработки других аспектов нормативно регулирования правоотношений в тогдашнем обществе.

Ключевые слова: социальный статус, гендер, социально-правовая ценность женщины, теоцентрический подход, обычаевое право, правовая среда.

Постановка проблеми

Станом на цей час залишається безліч не достатньо досліджених аспектів, які визначали соціально-правове становище жінки в епоху середньовіччя. Проаналізовані з позицій правового регулювання в середньовіччі історико-правове середовище і норма-

тивна база засвідчують про необхідність подальшого дослідження цього історико-правового феномену.

Стан дослідження проблеми

Здійснений авторський аналіз наукового доробку соціально-правового статусу жінки в Середні віки показав, що ця проблематика становить значний науковий інтерес. Серед науковців, які досліджували цю тематику, слід назвати Г. О. Попадинця [1], О. А. Мельника [2], С. М. Возняка [3], В. Фоміна [4], Н. І. Бордун-Комар [5], М. М. Жовтобрюха [6] та інших дослідників.

Мета і завдання дослідження

Метою статті є авторська розвідка напрямку здійснення історико-правового аналізу соціального і правового середовища, яким визначався соціально-правовий статус жінки в епоху середньовіччя на землях сучасної України.

Наукова новизна дослідження полягає у виведенні висновків за результатами вивчення історико-правових особливостей соціального явища – нормативно-правового статусу жінки в епоху Середньовіччя на основі авторського теоретико-правового аналізу історичних, правових та філософських джерел різних історичних періодів.

Виклад основного матеріалу

Покладене дослідницьке завдання нерозривно пов'язане з аналізом наукового доробку в царині дослідження соціально-правової цінності жінки. З метою його реалізації ми проаналізували праці, автори яких вивчали історичний розвиток феномену особистісного вирізнення жінки на українських землях. Хронологічні рамки встановлено досить значні, а саме з XI ст. до XVIII ст. Саме тому джерельною базою для розв'язання цього наукового завдання обрано історичні документи, фундаментальні дисертаційні дослідження й монографії, а також наукові статті, оприлюднені у фахових виданнях.

Значний вплив на формування висновків цієї наукової розвідки справили науковий доробок Г. О. Попадинця («Український світоглядно-філософський гуманізм як засада розвитку національної правової культури») [1], О. А. Мельника («Історико-психологічна реконструкція картини світу княжої доби (на матеріалі текстів «Правда Руська»)» [2], а також історико-правові матеріали, викладені у статтях С. М. Возняка «Антропоцентризм філософської думки України: ретроспективний погляд» [3], В. Фоміна «Самовдосконалення як духовна заповідь мислителів Київської Русі» [4], Н. І. Бордун-Комар «Генеза ідеї природних прав людини в історії філософсько-правової думки України» [5], М. М. Жовтобрюха «Ідеї гуманізму в українському праві Київської Русі» [6] та інших дослідників.

Найбільш широким узагальненням отриманого знання у результаті наукового синтезу цих та багатьох інших відомих робіт є висновок про те, що релігійний світогляд слугував основою для науково-літературного сегменту суспільного розвитку, створював умови для формування й оцінки соціальної ролі жінки в період XI – першої половини XIV ст. На наш погляд, філософсько-правове розуміння цінності людини, зокрема жінки, базувалося на теоцентричному підході з долученими гуманістичними елементами.

Указані вище автори у своїх наукових розвідках переконливо доводять, що філософсько-правовій і релігійній думці тієї епохи властиві гуманізм, антропоцентризм, прагнення до самовдосконалення й саморозвитку особистості. Але з іншого боку наголошується, що соціально-правова цінність людини (жінки) в XI – першій половині XIV ст., як і в інших державних утвореннях доби Середньовіччя, сприймалася через призму її участі при захисті інтересів держави. Патріотичні міркування про велич «землі староукраїнської» йдеться в таких творах доби Київської Русі, як «Слові о полку Ігоревім» [7], «Слові про погибель Руської землі», що написані невідомими авторами [8], а також «Повісті временних літ» [9] Нестора, матеріали якої засновані на низці стародавніх літописів. Автори цих праць говорили про те, що вищим покликанням вільної особи є служіння інтересам власної держави, захисту її від ворогів («поганих») завдяки використанню свого фізичного й духовного потенціалу.

Ознайомлення зі змістом указаних вище історико-правових текстів, а також із текстами першоджерел (зокрема, «Слово про Закон і Благодать» [10] митрополита Іларіона, «Послання до Фоми» Климента Смолятича, «Притчі про людську душу і тіло» Кирила Турівського, «Ізборників» (1073 р., 1076 р.) та ін.) дозволяє зробити висновок, що в той історичний період чинна філософсько-правова думка дійсно світоглядно тяжіла до теоцентризму і, відповідно, розглядала насамперед проблему божественного походження людини, а необхідність її самопізнання й пошуку сенсу її життя найчастіше зводилася до закликів піклуватися про спасіння своєї душі, а не накопичення багатств.

Як вбачається з авторського історико-правового аналізу вказаних вище творів, їх автори не лише пропагували панівні в епоху середньовіччя теологічно-правові погляди на людську сутність і закликали дотримуватися християнських чеснот смиренності й терпіння. Вони також покладали собі за мету розкрити сенс божественної та людської історії.

«Руську правду» обґрунтовано визначають енциклопедією давньоукраїнського суспільства, адже вона протягом декількох століть повністю регулювала правове, соціальне та економічне життя у Київській Русі та у князівствах, що постали з неї. Норми Короткої Правди були записані, як видається, ще за часів правління Ярослава Мудрого. Згодом норми Руської правди були доповнені за часів правління інших київських князів – Володимира Мономаха та Мстислава Володимировича. У цих правових збірках регулювалися кримінальні, сімейно-побутові й інші соціальні відносини. З текстом Руської правди та інших правових документів давньоукраїнської доби можна ознайомитися в надрукованій ще в 1952 р. книзі: «Пам'ятки права Київської держави X – XII ст.» [11].

Зводи законів та інші нормативно-правові акти давньоукраїнської держави є предметом активних досліджень багатьох сучасних українських учених. Зокрема, вітчизняні дослідники права Київської Русі: І. А. Безклубий, І. С. Гриценко й О. О. Шевченко в «Історії українського права» [12]; С. В. Кудін у дисертаційному дослідженні «Становленні і розвиток кримінального права України в X – першій половині XVII ст.» [13]; Я. Падох у «Нарисі історії українського карного права» [14] та дослідженні «Ідеї гуманности і демократизму в карному праві Княжої України» [15]; М. Колос у роботі «Джерела генезису українських кримінально-правових законів: до ідеї охорони основних прав і свобод людини» [16] та інші учені наголошують, що воно наділене такими рисами, як гуманізм і демократизм, оскільки навіть у системі покарань акцентувалася увага на збережені соціальної гідності людини.

Так, наприклад, С. Блащук, дослідниця наукової спадщини Я. Падоха, у статті «Давньоруське право в науковій спадщині Ярослава Падоха (1920-ті – початок 1950-х рр.), наводить цитату з праці Я. Падоха «Ідеї гуманности і демократизму в карному праві Княжої України»: аналіз пам'яток права Русі свідчить про його прогресивність у порівнянні з тогочасним західноєвропейським правом. Такий висновок ґрунтується на таких положеннях, як ставлення до смертної кари та становище жінки в середньовічному суспільстві. Але, поряд з тим, також підкреслив, що право Київської Русі мало певні особливості, які полягали, перш за все, у створенні норм, що поширювали чи змінювали звичаєві традиції. За своєю формою вони майже не відрізнялися від звичаїв» [17].

Серед інших соціально-правових цінностей у правовій системі давньоукраїнської держави знайшли відображення рівність перед законом особисто вільних груп населення, гідний соціально-правовий статус жінки. Норми права захищали честь та гідність підданих староукраїнських князів. Посягання на них каралося більшим розміром штрафу, ніж, наприклад, завдання тілесних ушкоджень.

Характеризуючи норми українського звичаєвого права Київської Русі, М. М. Жовтобрюх вказує, що багато хто з видатних українських дослідників у цьому питанні (М. Грушевський, А. Яковлів, Л. Окіншевич, М. Чубатий і ін.) звертали увагу на його досить розвинутий і навіть прогресивний (для того часу) характер у порівнянні із звичаєвим правом інших європейських народів і в деякій мірі навіть римським правом (напри-

клад, щодо правового становища жінки) [6, с. 152].

Після розпаду і втрати ознак державності староукраїнськими князівствами більшість населення українських земель підпадають під кабальну владу з боку більш сильних сусідніх держав. Так, на першопочатку вони увійшли до складу Великого князівства Литовського, а згодом – до Речі Посполитої. Цілком очевидно, що така ситуація не могла не справити певний вплив на стан і розвиток суспільних правовідносин, у тому числі й не відбитися на соціальному становищі жінки.

Проведений нами аналіз історичних і правових документів, складених з середини XIV до першої половини XVII ст., дозволяє стверджувати, що розвиток права в ті часи мав чітко визначену провідну тенденцію. Адже більшість населення давніх українських земель належали до непривілейованих верств населення (це були селяни, міщани, слуги, холопи тощо) і не мали юридичних привілеїв шляхетського стану. Якщо в XIV – першій половині XV ст. у суспільно-політичному й правовому житті українських земель ще зберігалися гуманістичні традиції давньоукраїнського права, оскільки панували демократичні норми звичаєвого права й Руської правди, то в подальшому, коли внаслідок кількох політичних уній більшість українських земель увійшли до складу саме коронних земель Речі Посполитої, ситуація із соціальним захистом населення погіршилась.

Існує значний масив наукових досліджень, присвячених впливу на вітчизняне право світоглядно-гуманістичних ідей, що поступово поширювалися на наших землях в епоху європейського Відродження. Упродовж останніх десятиліть скарбниця відомого наукового доробку поповнилась працями на цю тематику. У цьому зв'язку необхідно відзначити наукові здобутки В. Д. Литвинова «Ренесансний гуманізм в Україні (Ідеї гуманізму епохи Відродження в українській філософії XV – початку XVII століть» [18], І. З. Майданюка «Проблема волі у філософській культурі України IX – XVIII ст.» [19], Х. В. Майкута «Цивільне право на українських землях за Литовськими Статутами: історико-правове дослідження» [20], Д. І. Любченка «Розвиток кримінального права Гетьманщини в другій половині XVII – XVIII ст.» [21] та ін.

Д. І. Любченко, досліджуючи Литовський Статут 1588 р., вказує на те, що посилення впливу іноземного права на наших землях стало наслідком відсутності в цей час української національної держави й соціальної експансії шляхетського стану [21, с. 129-130].

Ми схиляємося до думки, що історичний спадок у формі писаного права відображає різні аспекти правового регулювання конкретного типу правовідносин, що не дає можливості вивести будь-які категоричні судження з того чи іншого питання. Тобто, на наше переконання, висновки щодо коментованих історико-правових явищ, у тому числі щодо соціального становища жінки, мають сприйматися на межі припустимого чи можливого.

На переконання відомого дослідника феномену українського гуманізму В. Д. Литвинова, розвитку ренесансних ідей на наших землях у XV – першій половині XVII ст. сприяло формування в той час буржуазії як окремої соціальної верстви [22]. Міста в той час ставали економічно незалежними й отримували права політичного самоуправління на основі магдебурзького права.

С. М. Возняк [3 1] і Г. О. Попадинець [1, с. 15] вказують, що в зазначений період філософсько-правове розуміння цінності людини еволюціонувало від середньовічного теоцентризму в бік домінування антропоцентризму, що сприяло формуванню потреби в правовому захисті гідності людської особи. Вони характеризують такий різновид гуманізму, як антропоцентричний індивідуалізм.

Після повстання українського народу під проводом Б. Хмельницького настала нова доба в розвитку вітчизняного гуманістичного права. Серед першоджерел, що дійшли до нас від тієї епохи, ми особливу увагу приділили виданим або перевиданим уже в незалежній Україні текстам. На особливу увагу заслуговує текст Конституції П. Орлика 1710 р., яка також має назву «Договорами і постановами прав і свобод військових між

Ясновельможним Його Милості паном Пилипом Орликом, новообраним гетьманом Війська Запорізького, і між генеральними особами, полковниками й тим же Військом Запорізьким з повною згодою з обох сторін» [23].

У цьому документі гуманістичні ідеї епохи Просвітництва отримали найбільш повне відбиття. У тексті Конституції П. Орлика проголошуються ідеї справедливості, демократизму (зокрема, виборності козацької старшини й гетьмана), необхідності відповідальності влади перед людиною, рівності станів і соціальної підтримки соціально незахищених верств населення. Таким чином, цей документ був орієнований на захист природних прав людини (на власність, на судовий розгляд справи тощо).

У межах предмета нашого дослідження та з метою всебічного висвітлення історіографії з цієї проблематики ми проаналізували також історико-правові джерела другої половини XVII – XVIII ст. Як базові для рзошрення поля наукової розвідки, серед іншого, ми обрали «Універсали Богдана Хмельницького. 1648 – 1657 рр.» [24], першого відомого в історії Кодексу українського права з назвою «Права, за якими судиться малоросійський народ, 1743 р.» [25], а також виокремили промову гетьмана І. Мазепи від 24.10.1708 р. «Ми стоїмо тепер, братіє, між двома проваллями» [26], виголошену напередодні розриву з Москвою. Загалом, ці оригінальні політичні й правові тексти відображають волелюбний характер українців, їхнє прагнення скинути чужинське ярмо.

За поточний підсумок викладеного вище обираємо судження Д. А. Шевченка, який вважає, що історичне минуле правових інститутів захисту населення – не тільки «колективна пам'ять» законодавчих і політичних доктрин, а й форми, методи, принципи роботи з колективами та індивідуумами з урахуванням української ментальності. Організація підтримки різних категорій населення постає як складний процес, що має тисячолітню історію становлення і постійно еволюціонує в культурно-історичній перспективі [27].

Висновки

З огляду на сказане вище доходимо висновків, що при оцінці соціально-правового статусу жінки в епоху середньовіччя необхідно враховувати всі відомі аспекти соціального і правового устрою тогочасних епох. Унормована писаним правом суспільна ситуація повномірно визначала соціально-правовий статус жінки як своєрідного придатку до чоловічої половини населення, якій відводилося місце пів раби, пів людини чи домашнього знаряддя, наділеного репродуктивною функцією.

Література

1. Попадинець Г. О. Український світоглядно-філософський гуманізм як засада розвитку національної правової культури : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філософ. наук : спец. 12.00.12 «Філософія права» / Г. О. Попадинець. – К., 2007. – 22 с.

2. Мельник О. А. Історико-психологічна реконструкція картини світу княжої доби (на матеріалі текстів «Правда Руська») : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психолог. наук : спец. 19.00.01 «Загальна психологія, історія психології» / О. А. Мельник. К., 2010. 22 с.

3. Возняк С. М. Антропоцентризм філософської думки України: ретроспективний погляд / С. М. Возняк // Прикарпатський вісник НТШ. Думка. – 2011. – № 3 (15). – С. 7 – 15.

4. Фомін В. Самовдосконалення як духовна заповідь мислителів Київської Русі / В. Фомін // Вісник Прикарпатського університету. Філософські і психологічні науки. – 2003. – Вип. XI. – С. 3 – 7.

5. Бордун-Комар Н. І. Ґенеза ідеї природних прав людини в історії філософсько-правової думки України / Н. І. Бордун-Комар // Право.ua. – 2015. – № 2. – С. 169 – 174.

6. Жовтобрюх М. М. Ідеї гуманізму в українському праві Київської Русі / М. М. Жовтобрюх // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. – 2000. – № 10. – С. 151 – 156.

7. Слово о полку Ігоревім [Електронний ресурс] : Режим доступу : http://litopys.org.ua/slovo67/sl02.htm

8. Слово про погибель Руської землі». URL : http://litopys.org.ua/oldukr2/oldukr71.htm]

9. Повість врем'яних літ: Літопис (За Іпатським списком) / Пер. з давньоруської, післяслово, коментарі В. В. Яременка. – К. : Радянський письменник, 1990. – 558 с.

10. Іларіон Київський. Слово про закон і благодать [Електронний ресурс] URL : http://litopys.org.ua/oldukr/ilarion.htm.

11. Памятники русского права / [сост. А. А. Зимин]. – М.: Гос. изд-во юрид. лит-ры, 1952. – Вып. 1: Памятники права Киевского государства X – XII в. – 1952. – 288 с.

12. Історія українського права : посіб. / І. А. Безклубий, І. С. Гриценко, О. О. Шевченко та ін.; – К.: Грамота, 2010. – 336 с.

13. Кудін С. В. Становлення і розвиток кримінального права України в X – першій половині XVII ст.: дис. … канд. юрид. наук : 12.00.01 / Сергій Володимирович Кудін. – К., 2001. – 226 с.

14. Падох Я. Нарис історії українського карного права / Я. Падох. – Мюнхен: Молоде життя, 1951. – 128 с.

15. Падох Я. Ідеї гуманності і демократизму в карному праві Княжої України / Я. Падох // Науковий Збірник Українського Вільного Університету. – Мюнхен: Український Вільний Університет. – 1948. – Т. 5. – С. 111 – 128.

16. Колос М. Джерела генезису українських кримінально-правових законів: до ідеї охорони основних прав і свобод людини / М. Колос // Вісник Конституційного суду України. – 2012. – № 6. – С. 56 – 67.

17. Блащук С. «Давньоруське право в науковій спадщині Ярослава Падоха (1920-ті – початок 1950-х рр.), URL : http://history.org.ua/JournALL/green/green_2011_14/23.pdf.

18. Литвинов В. Д. Ренесансний гуманізм в Україні (Ідеї гуманізму епохи Відродження в українській філософії XV – початку XVII століть) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора філософ. наук : спец. 09.00.11 «Релігієзнавство» / В. Д. Литвинов. – Київ, 2003. – 31 с.

19. Майданюк І. З. Проблема волі у філософській культурі України IX – XVIII ст. : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філософ. наук : спец. 09.00.05 «Історія філософії» / І. З. Майданюк. – Львів, 2003. – 22 с.

20. Майкут Х. В. Цивільне право на українських землях за Литовськими Статутами: історико-правове дослідження : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень» / Х. В. Майкут. – Львів, 2009. – 20 с.

21. Любченко Д. І. Розвиток кримінального права Гетьманщини у другій половині XVII – XVIII ст.: дис. … канд. юрид. наук : 12.00.01 / Дмитро Іванович Любченко. – К., 2005. – 204 с.

22. Кравченко О. П. Людина і світ в інтерпретації ранніх українських гуманістів / О. П. Кравченко // Філософія науки: традиції та інновації. – 2011. – 1(3). – С. 260 – 268.

23. Сугробова Ю. Ю. Діалогічність західно-європейської та української антропоцентричної парадигми в культурі Відродження / Ю. Ю. Сугробова // Культура народов Причерноморья. – 2011. – № 198. – С. 20 – 24.

24. Матицин О. Гуманістичні тенденції в українській філософії XV – XVI століть / О. Матицин // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія : Філософія. – 2011. – Вип. 9. – С. 13 – 22.

25. Литвинов В. Д. Ренесансний гуманізм в Україні (Ідеї гуманізму епохи Відродження в українській філософії XV – початку XVII століть) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора філософ. наук : спец. 09.00.11 «Релігієзнавство» / В. Д. Литвинов. – Київ, 2003. – 31 с.

26. Кравченко О. П. Людина і світ в інтерпретації ранніх українських гуманістів / О. П. Кравченко // Філософія науки: традиції та інновації. – 2011. – 1(3). – С. 260 – 268.

27. Шевченко Д. А. Нормативно-правові засади реалізації державної політики у сфері захисту прав та законних інтересів дітей позбавлених батьківського піклування (на матеріалах українських губерній у складі Російської імперії у другій половині XIX – початку XX століття). Право та державне управління. Харків. 2019 р. № 2 (35) том 1. с. 296 - 301.

АНОТАЦІЯ

У статті подаються поточні підсумки здобутих результатів щодо теоретико-правового аналізу історико-правових і філософських джерел різних періодів, які розкривають соціально-правове становище жінки в епоху середньовіччя.

З позицій авторства в новому осмисленому сприйнятті показано належно впорядковану систему структурних елементів досліджуваного явища, яким є соціально-правовий статус жінки в епоху середньовіччя. Здійснене якісне і глибинне наукове дослідження, оригінальна інтерпретація оприлюднених наукових підходів, їх розширення і збагачення сприяли виокремленню необхідного обсягу фахового наукового доробку, на підґрунті якого виведено нове бачення елементного складу соціального й правового становища жінки в досліджуваний період.

Завдяки аксіологічним підходам до вивчення особливостей соціально-правового статусу жінки в середні віки обґрунтовано теоретичне і практичне значення наукового аналізу історіографії в юриспруденції, у тому числі й формування світоглядної основи наукової розробки соціального та правового статусу жінки в епоху середньовіччя. Доведено, що цей процес дає змогу дослідити передумови, зміст і особливості виникнення і видозмінювання історико-правового поля, у якому відбувалося зародження тих суспільних правовідносин, які ми сьогодні розуміємо як гендерні.

Здійснений нами аналіз історичної, філософської і правничої спадщини надав змогу охарактеризувати закономірності розвитку історико-правового середовища, пов'язаного з нормативним регулюванням соціального й правового статусу жінки в епоху середньовіччя, і, як наслідок, обґрунтувати рівень сучасної наукової розробки предмета наукової розвідки, а також окреслити ті тенденції і потреби наукового пізнання, які забезпечують і обґрунтовують перспективи подальшого вивчення відповідного явища в цілому, чи окремих складових цілісного процесу формування соціального статусу людини як інструмента вирізнення конкретного індивіда.

Вивчення історіографії предмета дослідження дало змогу зосередити увагу на ключових напрямах наукового пізнання, що зумовлено завданнями цього наукового доробку в контексті загального розроблення інших аспектів нормативно регулювання правовідносин у тогочасному суспільстві.

Ключові слова: соціальний статус, гендер, соціально-правова цінність жінки, теоцентричний підхід, звичаєве право, правове середовище.

SUMMARY

The article presents the current results of the results obtained during the theoretical and legal analysis of historical, legal and philosophical sources of different periods, which reveal the socio-legal position of women in the Middle Ages. From the standpoint of authorship in the new meaningful perception shows a properly organized system of structural elements of the phenomenon under study, which is the socio-legal status of women in the Middle Ages. Qualitative and in-depth scientific research, original interpretation of published scientific approaches, their expansion and enrichment contributed to the selection of the necessary amount of professional scientific work, based on which a new vision of the elemental composition of social and legal status of women in the study period. Thanks to axiological approaches to the study of the socio-legal status of women in the Middle Ages, the theoretical and practical significance of scientific analysis of historiography in jurisprudence, including the formation of a worldview of scientific development of social and legal status of women in the Middle Ages. It is proved that this process makes it possible to explore the preconditions, content and features of the emergence and modification of the historical and legal field in which the emergence of those social legal relations that we understand today as gender. Our analysis of historical, philosophical and legal heritage allowed us to characterize the patterns of historical and legal environment associated with the regulation of social and legal status of women in the Middle Ages, and, consequently, to justify the level of modern scientific development of scientific intelligence. outline the trends and needs of scientific knowledge that provide and justify the prospects for further study of the phenomenon as a whole, or individual components of the holistic process of forming the social status of man as a tool to distinguish a particular individual. The study of historiography of the subject of scientific research allowed to focus on key areas of scientific knowledge, due to the objectives of this scientific work in the context of the general development of other aspects of regulatory relations in contemporary society.

Key words: social status, gender, social and legal value of women, theocentric approach, customary law, legal environment.